

Pankrotis kirikhärra

Viru–Nigulas viibimise viimastel aastatel, eriti aga pärast siirdumist Äksi, tabasid Otto Wilhelm Masingut rasked majanduslikud löögid, mis kibestasid auväärse pastorihärra meelt ja viisid ta peaaegu pankroti äärel.

Röövlijõugu küüsis

23. märtsist 1818 on säilinud Masingu kiri kindralsuperintendent Sonntagile, milles ta palub abi rahvaraamatu finantseerija leidmiseks. Kirjas annab Masing ülevaate ka oma senistest õnnetustest.

„Mõnda aega on jälitanud mind ebaharilik saatus. Ma elasin Viru–Nigulas väga õnnelikult ja minu elujärg selles kihelkonnas oli niisugune, millega pastorid harva võivad kiidelda. Üks jooksuläänud nekrutitest koosnev arvukas röövlijõuk häiris selle maanurga julgeolekut; minultki riisus ta korduvalt igasugust vara enam kui kahe tuhande rubla väärtu-

ses (summa võiks olla maksimaalselt pool Masingu aastasissetulekust Viru–Nigulas – A. P.). *Kui lõpuks see avalik kalamiteet väga suureks läks ja lõtv justitiis ning pime maapolitse'i aina tegid eksisamme, mis häda suurendasid, pöördusin ma isiklikult Oldenburgi printsi Augusti poole (tollane Eestimaa kindralkuberner – A. P.), nimelt oma mõisnikest ja eestlastest koguduseliikmete nõudmise peale. See mõjus jalamaid.“*

Kindralkuberner võttiski tarvitusele kõige karmimad meetmed ja asus röövlijõukude vastu verisesse sõtta. Masing leidis end aga olukorras, kus mõned eluga paku pääsenud röövliid teda karmi kättemaksuga ähvardasid ning seetõttu pidas ta paremaks kiiresti Viirumaalt jalga lasta, et ennast ja oma peret mitte saatuse hoolde jätta. Nii haaraski ta kinni just sobival ajal tekkinud vakantsist Äksi kiriku kantslis.

Vargapealik Ivan Sidorov

O. W. Masing polnud veel aastatki Äksis elanud, kui ühel öösel tema aita sisse murti ja suur hulk vilja minema viidi. Järgmisel talvel käidi aidas koguni kolmel korral ja äraaetud vilja kogused muudkui kasvasid. Ühel sissemurdmiskatsel õnnestus Masingu abilistel tabada vargapealik Ivan (ka Semjon) Sidorov, kellel aga õnnestus hiljem Tartu vanglast põgeneda ning Masing oli taas sunnitud elama kättemaksu hirmus. Sidorov küll tabati uuesti ja 10. novembril 1818 sai ta Äksis kätte ka talle karistuseks mõistetud 10 paari vitsu. Pärast karistust oli ta Kärkna kõrtsis ähvardanud, et Äksi tuleb „punaseks teha“ ja ennäe imet, 19. novembril 1818 põleski kirikumõisa rehi maani maha.

Masingu–uurijad on aga leidnud, et vargustest sündinud kahju oli tühine, võrreldes

tema äritegevusega. Millist laadi see äri oli, ei tea enam keegi. Samas kirjas Sonntagile on ta ise öelnud: „*Kui arvestamata jätta jutustatud vastikud lood, siis olen ma oma kolmeaastase siinviibimise ajal igal aastal mingisuguse kapitali kaotanud, mineval aastal ühe päris suure ja 9. märtsil Tallinnas peaaegu viimase vanaduspäevadeks varutud summa. Löök, mis mind sügisel tabas, masendas mu muidu rõõmsameelset ning seni elastset hinge nii, et kaotasin julguse.“*

Maksujõuetus selgus pärast surma

Masingu majanduslikke raskusi suurendas seegi, et 1817. aasta viljasaak ikaldus peaaegu täielikult. Siiski õnnestus tublil pastoril võlgadest vähemalt ajutiselt välja sipelda, vaatamata sellele, et 1820. aasta kevadel maksis ta kellelegi kahtlastel asjaoludel 8000

bankorubla. Arvatavasti oli tegemist Masingu kaasosalusega mingis halvasti lõppenud ärilises ürituses. Siinkohal tasub lisada, et Masingu enda sõnade kohaselt oli Äksi kirikumõisa keskmine aastasissetulek 3356 bankorubla.

Otto Wilhelm Masingu tegelik maksujõuetus tuli aga ilmsiks alles pärast tema surma, mil võlausaldajad hakkasid pärijate käest kohtu teel raha tagasi nõudma. Mitmel oksjonil müüdi maha Masingu rikkalik raamatukogu, hõbeasjad, töllad, mööbel, loomad, vili ja majapidamisriistad.

Otsus võlausaldajatele väljamakstavate summade kohta langetati alles 16. jaanuaril 1834, seega peaaegu kaks aastat pärast tema surma. Teada on, et keegi võlausaldajatest oma raha täies ulatuses aga kätte ei saanudki. Kirikhärra õnneks saabus pankrot alles pärast tema surma.

Andres Pulver